

Засновники Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського, Служба інформаційно-аналітичного забезпечення органів державної влади (СІАЗ). *Заснований у 2003 році. Видається двічі на тиждень.*
Головний редактор О. Онищенко, академік НАН України. *Редакційна колегія* В. Горовий (заступник головного редактора, науковий керівник проекту), Т. Гранчак, Ю. Половинчак, Л. Чуприна. *Бюлетень підготували* В. Бондаренко, С. Горова, А. Потіха. *Адреса редакції:* НБУВ, пр-т 40-річчя Жовтня, 3, Київ, 03039, Україна. Тел. (044)524-25-48, (044)525-61-03. E-mail: siaz@pochta.ru, www.nbu.gov.ua/siaz.htm1. Свідоцтво про державну реєстрацію КВ № 5358 від 3 серпня 2001 р.

**Передрук матеріалів дозволяється лише
після погодження з СІАЗ: siaz@pochta.ru**

РЕЗОНАНС

/Бюлетень матеріалів, підготовлених на базі аналізу
оперативної інформації електронних видань/

**№ 2
(12 січня 2010 р.)**

ЗМІСТ:

У ЦЕНТРІ УВАГИ	2
АНАЛІТИЧНИЙ РАКУРС.....	3
ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА	14
ВИКОНАВЧА ВЛАДА	17
ПОЛІТИКА.....	25
ЕКОНОМІКА.....	28

КИЇВ 2010

У ЦЕНТРИ УВАГИ

У середу, 13 січня, відбудеться позачергове пленарне засідання Верховної Ради України

У Верховній Раді України зареєстрована ініціатива 163 народних депутатів України – членів депутатської фракції Партії регіонів та 151 народного депутата України – членів депутатської фракції «Блок Юлії Тимошенко», яка співвідноситься з вимогами ч. II ст. 83 Конституції України, щодо проведення позачергового пленарного засідання Верховної Ради України, повідомляє офіційний сайт ВР.

За інформацією прес-служби БЮТ, Блок Юлії Тимошенко ініціював скликання позачергового засідання Верховної Ради для вирішення єдиного питання – «прийняття закону, який би унеможливив масштабні фальсифікації». У розповсюдженій заяві фракції БЮТ, зокрема, ідеться: «Підконтрольна Партії регіонів більшість у Центральній виборчій комісії 4 січня цього року прийняла рішення про порядок голосування на дому та внесення виборців до списків для голосування в день виборів, яке суперечить демократичним нормам проведення виборів.

Таким чином, наближені до ПР члени ЦВК, фактично, відкрили необмежені можливості для застосування масових фальсифікацій під час виборів Президента України».

Перший заступник голови фракції БЮТ А. Кожем'якін повідомив, що Партія регіонів робить все для того, щоб зірвати позачергове засідання Верховної Ради України, ініційоване фракцією БЮТ. Він переконаний, що оперативність, із якою фракція «регіоналів» віднесла підписи своїх членів для скликання позачергової сесії, – найпереконливіший аргумент того, що вони «з останніх сил намагаються створити умови для масштабних фальсифікацій».

Зі свого боку, народний депутат України від Партії регіонів Г. Герман наполягає на тому, що ПР перша зареєструвала постанову про проведення позачергової сесії з порядком денним про бюджет і про звіт уряду. За її словами, «регіонали» стурбовані відсутністю бюджету і бажають отримати звіт уряду за минулий рік. «Ми не винні, що ми зробили це першими і що БЮТ, як завжди, проспав. Це вони повинні себе звинувачувати у тому, що вони не вміють працювати оперативно. Ми зробили це, тому що нас непокоїть ця проблема бюджету, і нам хочеться послухати, і всім українцям звіт уряду про те, що уряд зробив за минулий рік», – наголосила Г. Герман (*Офіційний сайт Верховної Ради України (www.rada.gov.ua). – 2010. – 12.01; FOR-Ua.com (www.for-ua.com). – 2010. – 12.01; Українська правда (www.pravda.com.ua). – 2010. – 12.01*).

Спроби заміни керівника Вищого адміністративного суду у висвітленні ЗМІ

У грудні закінчився термін повноважень діючого голови Вищого адміністративного суду – судової інстанції, в якій можна оскаржити результати президентських виборів, призначених на 17 січня 2010 р. У зв'язку з цим провідні політичні сили розгорнули справжню боротьбу за вплив на ВАСУ.

Експерти прогнозували, що один з найбільш імовірних кадрових сценаріїв – продовження повноважень діючого голови О. Пасенюка до інавгурації нового Президента країни. На цьому варіанті наполягають Партія регіонів і частина Блоку Юлії Тимошенко.

Проте інша частина пропрем'єрської фракції в парламенті, а це в основному народні депутати із Української соціал-демократичної партії, що входить у БЮТ, підтримують кадрові зміни у Вищому адмінсуді ще до першого туру президентських виборів. Таку позицію підтримує і голова Верховного Суду В. Онопенко, який до обрання суддею очолював Українську соціал-демократичну партію. До того ж, згідно з законодавством, саме Голова Верховного Суду готує подання на призначення голови Вищого адмінсуду для розгляду Ради суддів України.

В. Онопенко не став чекати закінчення терміну перебування на посаді голови Вищого адмінсуду О. Пасенюка і запропонував достроково звільнити його з цієї посади. З відповідною пропозицією В. Онопенко звернувся до Ради суддів адмінсудів України. Голова ВСУ заявляє про неналежне виконання О. Пасенюком посадових повноважень, їх перевищення, систематичне порушення ним Конституції та законів України.

Також він звертає увагу на стійку схильність О. Пасенюка до ігнорування вимог законодавства та діяльності у не передбачений законом спосіб. «Пасенюк виявив нездатність до повного та системного усунення виявлених порушень у його діяльності як голови Вищого адмінсуду України», – зазначив В. Онопенко.

Голова ВСУ вважає, що подальше перебування О. Пасенюка на посаді голови Вищого адмінсуду ставить під загрозу виконання адміністративними судами їх завдань щодо здійснення правосуддя на засадах верховенства права.

На переконання В. Онопенка, ситуація в адміністративному судочинстві загрожує негативними наслідками для виборчого процесу з виборів Президента України.

Проте, як відзначають експерти, голова Вищого адмінсуду О. Пасенюк може бути обраний повторно на цю ж посаду. Про це заявив суддя Верховного Суду,

заступник голови Ради суддів О. Волков. «Можливо, якщо Рада суддів не буде більше нікого рекомендувати, Голова Верховного Суду буде діяти за законом, а Рада суддів проголосує», – сказав він, відповідаючи на питання, чи може бути О. Пасенюк повторно обраний на посаду голови ВАС.

Суддя Верховного Суду вважає, що між Головою Верховного Суду В. Онопенком та О. Пасенюком немає ніякого конфлікту. «Я вважаю, що це не якийсь конфлікт – це справи судів», – зазначив він

За словами О. Волкова, 22 грудня цього року у О. Пасенюка закінчується термін повноважень голови ВАС, і в будь-якому випадку він залишається суддею вищого адміністративного суду.

Як відзначають експерти, у боротьбі за вплив на Вищий адмінсуд не залишився осторонь і Секретаріат Президента. Скоріше за все, канцелярія глави держави проти переобрання О. Пасенюка на другий термін. Про це свідчить перевірка Службою безпеки банківських рахунків глави ВАСУ. Ревізія проходить у рамках оперативної справи, порушеної на підставі свідчень екс-голови Львівського апеляційного адміністративного суду І. Зварича.

У свою чергу голова Вищого адміністративного суду України О. Пасенюк запевняє, що в роботі суду, який він очолює, немає таких кричущих недоліків, щоб ставити питання про його дострокове звільнення. «Така реакція Онопенка про моє дострокове звільнення для мене зовсім несподівана, тому що на останніх президіях Верховного Суду, ВАСУ висновки були, що недоліки у ВАСУ фактично усунуті», – зауважив О.Пасенюк,

За його словами, такі недоліки притаманні всій судовій системі України. Він також зазначив, що фактично це в них з В. Онопенком війна позицій. «Із самого початку вступу на свою посаду Онопенко був проти створення системи адмінсудів, а щоб вона підпала під вплив Верховного Суду, потрібно зняти її керівника», – пояснив О. Пасенюк.

Крім того, О. Пасенюк зазначив, що В. Онопенко «давно говорить, що у нього є кандидатури на посаду голови ВАСУ».

Разом з тим він висловив здивування позицією Верховного Суду, оскільки лише ВАСУ щороку піддається перевіркам, хоча ці перевірки Законом «Про судоустрій» не передбачаються. «Передбачається методична допомога, а в даному випадку був «методичний пошук недоліків». Ми чекаємо допомоги, оскільки ми – молода система у судочинстві. Чомусь не перевіряється Вищий господарський суд, 700 інших судів», – зауважив О. Пасенюк.

Відповідаючи на запитання, чи відіб'ється на роботі ВАСУ під час виборів відсутність голови цього суду, він сказав, що справи будуть розглядатися, проблема лише в організації роботи. «У мене як у голови суду достатній досвід організації роботи з проведення виборів. До мене є якась довіра і, очевидно, через це я повинен і хочу залишитись хоча б на період виборів, а вже потім буде вирішуватися, хто буде головою ВАСУ», – зазначив О. Пасенюк

За інформацією ЗМІ, 4 грудня міністр юстиції М. Оніщук висловив думку, що

О. Пасенюк може обіймати цю посаду до того часу, поки не буде ухвалене рішення про призначення нового голови цього суду.

Заступник голови Комітету Верховної Ради з питань правосуддя заступник голови фракції БЮТ О. Шустік вважає, що голова Вищого адмінсуду допускає порушення вимог законодавства. Вона заявила, що у Вищому адміністративному суді в порушення законодавства створено судову палату з розгляду суперечок, пов'язаних з виборчим процесом.

За її словами, подібне порушення на даному етапі ставить під сумнів легітимність результатів виборів. «Своїм розпорядженням голова ВАС у порушення вимог закону про судоустрій, взявши на себе функцію президії ВАС, одноосібно створив судову палату з розгляду справ, пов'язаних з виборами Президента, і затвердив її персональний склад. Звертаю вашу увагу на загрозливі тенденції в діяльності Вищого адміністративного суду, наслідком яких може стати спотворення результатів президентських виборів», – вважає О. Шустік.

За інформацією ЗМІ, у документі, підписаному О. Пасенюком 16 жовтня, міститься перелік суддів ВАС, які будуть розглядати заяви і скарги, пов'язані з виборчим процесом, що складається з 20 осіб – 15 суддів Вищого адмінсуду й п'яти заступників голови ВАС (усього в ВАС 55 суддів).

Згідно з документом, розподіл справ буде відбуватися в порядку черговості, а склад судових колегій формуватиметься заступником голови ВАС – головою судової палати. Однак прізвище голови палати не вказано. Замість цього в розпорядженні міститься інше уточнення: «Голова ВАС може головувати в судових засіданнях колегії суддів при розгляді будь-якої справи, пов'язаної з виборчим процесом. У разі необхідності склад судової колегії для розгляду заяв і скарг, пов'язаних з виборчим процесом, формується головою Вищого адміністративного суду».

На переконання О. Шустік, це автоматично ставить під удар легітимність виборчого процесу та його результати, оскільки склад колегії суддів, сформований особисто головою ВАС чи його заступниками, буде неповноважним, а прийняті ним рішення – незаконними. «Підписавши це розпорядження, Пасенюк взяв на себе функцію президії ВАС», – підкреслила О. Шустік.

У відповідь О. Пасенюк назвав заяву О. Шустік необгрунтованою і голослівною. «Такі твердження, безумовно, політизовані і розцінюються нами як елемент тиску на Вищий адміністративний суд при розгляді виборчих спорів», – заявив він, при цьому підтвердивши, що ним було видано розпорядження, що визначило перелік суддів.

«Метою такої ініціативи є спрощення розгляду судових справ, пов'язаних з виборами Президента. Важливо, що судді, визначені для розгляду виборчих справ, на час звільнені від розгляду інших категорій справ і мають можливість повністю сконцентруватися на виборчому законодавстві», – пояснив він.

О. Пасенюк також підкреслив, що склад суддів створений головою ВАС і затверджено президією, що повністю відповідає процедурі подібних

організаційних дій. «Ні про який «ручний» розподіл справ, у чому деякі політики намагаються звинуватити ВАС, не може бути й мови, оскільки справи розподіляються між суддями автоматизованою електронною системою діловодства в алфавітному порядку», – підкреслив він.

Голова парламентського Комітету з питань правосуддя С. Ківалов (Партія регіонів) вважає, що потреби у створенні судової палати, як і у визначенні конкретних суддів, що розглядають суперечки, пов'язані з виборчим процесом, немає. «Якщо буде скарга на дії Центрвиборчкому щодо встановлення результатів виборів, її повинні розглядати всі судді Вищого адмінсуду. На всіх відразу вплинути неможливо», – заявив С. Ківалов.

Тим часом 7 грудня 2009 р. Рада суддів адміністративних судів України рекомендувала призначити на посаду голови Вищого адміністративного суду України нинішнього голову ВАСУ О. Пасенюка повторно.

Разом з тим Вищий адміністративний суд вважає, що висунуті Головою Верховного Суду В. Онопенком звинувачення в неналежному виконанні службових обов'язків головою Вищого адмінсуду О. Пасенюком, спираючись на які, він виступив з ініціативною його звільнення, є безпідставними. «Перш за все, відзначаємо те, що всі звинувачення на адресу голови Вищого адміністративного суду України О. Пасенюка в неналежному виконанні і перевищенні своїх повноважень, порушенні Конституції та законів України, є необґрунтованими, а подібні заяви – голослівними», – ідеться в заяві Вищого адмінсуду.

На думку Вищого адмінсуду, подібні заяви напередодні президентських виборів є неприпустимими, оскільки можуть поставити під загрозу здійснення правосуддя і можуть негативно позначитися на захисті виборчих прав громадян, під час виборчого процесу і на встановленні результатів виборів.

Крім того, Вищий адмінсуд вважає озвучені В. Онопенком звинувачення на адресу О. Пасенюка недостатньо аргументованими. «Голова Верховного Суду України не зміг навести чітку аргументацію, обмежившись загальними фразами і цитуванням надто заангажованої постанови спільного засідання Президії Верховного Суду України і Президії Ради суддів України піврічної давнини. Але і в ній, нагадаємо, йшлося про окремі недоліки в організаційній роботі Вищого адміністративного суду України, властиві всій судовій системі в Україні», – сказано в заяві.

При цьому Вищий адмінсуд заявляє, що тиск, який чиниться на нього таким чином, ніяк не вплине на об'єктивність його роботи, і його судді, як і раніше, діятимуть у межах чинного законодавства та Конституції.

Рішення Ради суддів адміністративних судів про підтримку голови ВАСУ О. Пасенюка, на думку деяких експертів, стало високою оцінкою роботи всієї системи адміністративних судів країни. Водночас це, без сумніву, гідна оцінка дій голови ВАСУ зі створення незалежної системи судів в Україні, його діяльності з забезпечення реального, а не декларативного захисту прав та свобод громадян у державі.

Подібну думку висловив і сам О. Пасенюк. За його словами, така підтримка з боку колег стала незаперечним свідченням здатності судової системи протистояти тому безпрецедентному політичному тиску, який напередодні виборів випробовують на собі адміністративні суди. «Сьогодні судді з різних регіонів України продемонстрували єдину волю до відстоювання позицій Закону. Це, без сумніву, не може не вселяти оптимізм напередодні виборів Президента України», – наголосив керманіч ВАСУ.

Щодо спроб усунути його з посади голови Вищого адмінсуду, то, на думку О. Пасенюка, проти нього особисто і проти ВАСУ ведеться інформаційна війна, мета якої – якщо не ліквідувати адмін'юстицію як таку, то принаймні «приручити». Що особливо актуально в контексті наближення виборів Президента України і того, що ВАСУ – єдиний судовий орган, який вирішує спори щодо підбиття ЦВК результатів виборів.

Тим часом Конференція суддів адміністративних судів України, яка відбулася 24 грудня, поклала на О. Пасенюка виконання обов'язків глави Вищого адмінсуду. Як повідомляють джерела, за рішенням конференції О. Пасенюк має виконувати ці повноваження до законодавчого врегулювання питання, хто здійснює призначення на адмінпосади в судах. За це рішення проголосували 133 делегати, проти – 43 особи.

Проте Рада суддів України скасувала це рішення Конференції суддів адміністративних судів. Відповідне рішення було ухвалене 25 грудня 2009 р. на засіданні Ради суддів України.

Рада суддів визнала першого заступника голови ВАСУ М. Сіроша виконуючим обов'язки голови ВАСУ. Згідно з документом, саме перший заступник голови ВАСУ М. Сірош є єдиним уповноваженим суб'єктом виконання обов'язків голови ВАСУ.

Також Рада суддів визнала незаконними рішення президії ВАСУ та рішення Конференції суддів адміністративних судів про покладення обов'язків голови ВАСУ на О. Пасенюка. Рада суддів також зупинила рішення Ради суддів господарських судів України від 10 грудня 2009 р. про покладення обов'язків голів Господарського суду Запорізької обл. і Господарського суду Київської обл.

Крім того, Рада суддів України уповноважила голову Ради суддів П. Пилипчука звернутися до Верховної Ради України з проханням на законодавчому рівні врегулювати питання про призначення суддів на адміністративні посади.

Напередодні перший заступник голови ВСУ П. Пилипчук заявив, що Конференція суддів адміністративних судів не уповноважена ухвалювати рішення про призначення в.о. голови ВАСУ. Крім цього, він сказав, що О. Пасенюк повинен скласти свої повноваження, а виконувати обов'язки повинен або його перший заступник, або інший заступник.

У свою чергу під час прес-конференції О. Пасенюк повідомив, що вважає незаконним рішення ради суддів про скасування рішень Конференції суддів

адмінсудів України. За його словами, Рада суддів не має повноважень скасовувати рішення Конференції суддів адмінсудів і рішення президії ВАСУ. «Сьогоднішні рішення Ради суддів є безпрецедентними та фактично такими, що грубо порушують законодавство», – зазначив О. Пасенюк.

«Ми готуємо відповідне звернення до Президента України, Голови Верховної Ради України, Ради національної безпеки і оборони України щодо ситуації, що склалася, та очікуємо їхньої оцінки з цього приводу», – додав він.

О. Пасенюк нагадав, що за законом про судоустрій, вищим органом суддівського самоврядування порівняно з Конференцією суддів може бути лише З'їзд суддів, а не Рада суддів. Таким чином, своїми рішеннями РСУ порушила одразу кілька статей Закону України «Про судоустрій України», зокрема, ст. 43, ст. 108, ч. 5 ст. 111, п.7 ч.5 ст. 116.

За словами голови ВАСУ, таке рішення Ради суддів України не має жодних правових наслідків. «Очевидно, що Рада суддів України не може змиритися з нещодавнім рішенням Конституційного Суду України від 22.12.2009 р., яким фактично визнано неможливість РСУ призначати суддів на адмінпосади», – зазначив О. Пасенюк.

Крім того, на його думку, вся діяльність В. Онопенка на посаді глави ВСУ мала одну, але яскраву відмітну рису – зробити Верховний Суд України головним у чітко структурованій судовій вертикалі, що не відповідає не тільки ідеології судової гілки влади, а й тому шляху розвитку, яким її планують повести політики, підготувавши проекти реформування судової системи.

Як відзначають експерти, згідно ж з цими законопроектами, Верховний Суд України може втратити й ті нечисленні важелі влади, які в нього тепер є. І, схоже, всі сьогоднішні дії В. Онопенка стосовно голови ВАСУ якщо не повністю, то частково мають на меті зберегти за собою і контроль за призначенням вищих суддівських кадрів. Не секрет, що останніми роками політика дедалі більше втручається в роботу судової влади. Часто саме в партійних штабах вирішують, як і на яких підставах призначати і знімати того чи іншого суддю або голову суду. Сумна практика, яка вже встигла стати системою. Зрозуміло також, що різні політичні сили напередодні безвладдя у ВАСУ боротимуться за вплив на цей орган. Тому сьогодні дедалі гучніше звучать заяви про те, що, попри формальне завершення повноважень, голова ВАСУ повинен виконувати свої обов'язки до моменту обрання нового голови. І що саме він повинен керувати судом під час виборів. Але чи вдасться суду надалі зберегти незалежність від політиків? Це запитання поки що залишається без відповіді.

Дехто з політиків і експертів вважає, що звільнення чи не звільнення О. Пасенюка з посади взагалі не пов'язане з порушеннями закону голови Вищого адмінсуду. Це відволікаючий маневр. Як зазначив депутат від БЮТ А. Портнов, ініціатива зміни голови Вищого адмінсуду покликана зам'яти корупційний скандал навколо голови Окружного адмінсуду Києва О. Бачуна. «Ініціатива зміни керівника Вищого адмінсуду (О. Пасенюка), на наш погляд, полягає в тому, щоб

приховати інший корупційний скандал, який виник у зв'язку з чартерними перельотами голови Окружного адмінсуду Києва О. Бачуна», – зазначив він.

За словами «бютівця», О. Бачун близький до Голови Верховного Суду В. Онопенка. «Ми вважаємо це спробою зам'яти один конфлікт іншим», – констатував Портнов.

Керівник служби Голови Верховного Суду М. Мельник, коментуючи заяву А. Портнова, заявив, що зв'язку між конфліктами навколо голів Вищого адмінсуду О. Пасенюка та Окружного адмінсуду Києва О. Бачуна немає. «Питання Пасенюка і питання Бачуна – це два абсолютно різні питання», – резюмував він.

Перший віце-спікер О. Лавринович (Партія регіонів) упевнений, що ситуація навколо голови Вищого адмінсуду О. Пасенюка не вплине на можливе оскарження результатів виборів. «На розгляд у суді можуть вплинути тільки набір доказів і сумнівне ставлення суддів», – зазначив перший віце-спікер.

Він також вважає, що О. Пасенюк залишиться головою ВАС. «Питання про обрання нового судді керівником Вищого адмінсуду – це питання не ближчого часу, ніж 2010 р., коли буде прийнято закон, що визначатиме державний орган, який здійснюватиме ці повноваження (призначення глав судів)», – вважає О. Лавринович.

Більшість експертів пов'язують з намірами вплинути на ВАСУ як спроби тиску на суд з боку державних органів, так і кампанію в пресі, спрямовану на піддрив авторитету ВАСУ й адміністративних судів країни в цілому. Не виключено, що надалі тиск на суд тільки зростатиме і зрештою може стати фактором, що значно ускладнює повсякденну роботу суддів під час виборчої кампанії.

На думку експертів, в умовах відсутності в Україні розвиненого громадянського суспільства, стабілізуючу роль у цій непростій ситуації має зіграти голова Вищого адміністративного суду. Але на боці тих, хто намагається дестабілізувати роботу суду напередодні виборів, виступає людський фактор. Хай там як, перед виборами необхідно обрати нового голову. Чи стане ним знову О. Пасенюк або буде обрано іншу людину, ще не відомо. Але таке рішення має бути прийняте. Адже виконуючий обов'язки голови суду в цьому разі недоречний – це поставить під сумнів легітимність ухвалених рішень.

Охочих же спекулювати на цьому, без сумніву, після виборів буде достатньо. На думку експертів, у таких умовах і влада, і опозиція, схоже, зацікавлені в тому, щоб О. Пасенюк залишався на посаді принаймні до інавгурації нового Президента. Тим більше що, як стверджують багато суддів адміністративних судів, голова ВАСУ має незаперечний авторитет. Адже саме з його призначенням на цю посаду 2005 р. фактично і почалася побудова системи адміністративного судочинства країни. Під керівництвом О. Пасенюка адміністративні суди вже пережили і чергові, і позачергові парламентські вибори. Саме під його керівництвом за сприяння Верховного Суду України проводилася підготовка судів до нинішніх президентських виборів. Його досвід застосування виборчого законодавства і

розгляду виборчих справ, організації роботи адміністративних судів є гарантією того, що політичні суперечки не вийдуть за рамки чинного законодавства.

Але найважливіше, за словами експертів, – те, що О. Пасенюк є людиною, однаково віддаленою від усіх політичних сил. А це – ключова вимога до судді, якому, можливо, треба буде розв'язати долю виборів. Водночас будь-які політичні ігри, спроби оточення кандидатів у Президенти поставити на чолі Вищого адміністративного суду України «свою» людину будуть різко негативно сприйняті суспільством, що, без сумніву, поставить під загрозу законність здійснення правосуддя, тобто і легітимність виборчого процесу, і його результати.

У цьому не зацікавлені ані громадяни України, ані судова система, ані, тим більше, майбутній переможець. Тому розуміння необхідності забезпечити легітимність виборів має змусити всі зацікавлені сторони усвідомити важливість збереження ВАСУ як незалежного представника судової системи. Адже це відповідає інтересам і суспільства в цілому, і політикуму, зокрема.

На думку експертів, саме законність і правильність ухвал, що виносяться, визначатиме як характер виборів, так і саму можливість забезпечення реального захисту права бути обраним і права обирати главу держави (*Голова Вищого адмінсуду України Олександр Пасенюк: фактично це у нас з Онопенком війна... //sprotiv.org. – 2009. – 16.11; У Онопенка кажуть, що головний суддя на виборах може залишитися //www.pravda.com.ua. – 2009. – 15.12; Верховний суд пішов війною на головний суд на виборах Президента // www.ПРАВДА.com.ua .– 2009. – 4.12; Рада суддів адмінсудів підтримала Олександра Пасенюка на посаді Голови ВАСУ //www.kreschatic.kiev.ua. – 2009. 7.12; Вищий адмінсуд вважає, що Онопенко надто заангажований // proUA. – 2009. – 4.12.; «Демарш» не склався: Пасенюк переміг у першому раунді боротьби за оскарження президентських виборів //www.newsru.ua. – 2009. – 8.12; Рада суддів скасувала рішення конференції суддів адмінсудів щодо О. Пасенюка //www.rbc.ua. – 2009. – 25.12; Сьогоднішні рішення Ради суддів України щодо адміністративних посад не мають жодних правових наслідків //www.vasu.gov.ua. – 2009. – 25.12; Вищий адміністративний суд остаточно залишився зі старим головою //tsn.ua/ukrayina. – 2009. – 24.12).*

С. Горова, влас. кор.

До виборів все готово. В основному

Вже зовсім мало часу залишилося до проведення виборів Президента України і, відповідно, максимально активізують свою роботу Центральна та територіальні виборчі комісії.

8 січня відбулось чергове засідання Центральної виборчої комісії, яке провів голова комісії В. Шаповал. Комісія розглянула питання щодо зміни виборчих

адрес виборців. Після відповідного обговорення комісія прийнятою постановою доручила органам ведення Державного реєстру виборців за попередніми виборчими адресами виборців внести зміни до персональних даних 79 464 громадян у Державному реєстрі виборців щодо їхніх виборчих адрес, повідомляє відділ взаємодії зі ЗМІ Секретаріату Центральної виборчої комісії. Контролюватиме виконання цих рішень Служба розпорядника Державного реєстру виборців.

Також комісія внесла зміни до складу окружних виборчих комісій окремих територіальних виборчих округів.

Розглянувши подання іноземних країн та міжнародних організацій, Центральна виборча комісія зареєструвала 3-х офіційних спостерігачів від Республіки Білорусь, чотирьох офіційних спостерігачів від Естонської Республіки, двох офіційних спостерігачів від Угорської Республіки, вісім офіційних спостерігачів від Міжпарламентської асамблеї держав – учасниць Співдружності Незалежних Держав, 38 офіційних спостерігачів від міжнародної громадської організації сприяння розвитку виборчих технологій «За справедливі вибори», 526 офіційних спостерігачів від Європейської мережі організацій зі спостереження за виборами (ENEMO) на виборах Президента України 17 січня 2010 р.

В. Шаповал на засіданні ЦВК у понеділок, 11 січня, повідомив про те, що частина членів Центральної виборчої комісії виїжджає в регіони для передачі виборчих бюлетенів окружним виборчим комісіям.

«Близько двох днів у нас не буде кворуму, тому ЦВК у ці дні не засідатиме», – зазначив він.

Згідно з вимогами закону про вибори Президента, виборчі бюлетені, які в регіони доставляє державне підприємство Спецв'язку, передаються окружним виборчим комісіям у режимі засідання у присутності членів або працівників апарату ЦВК.

Стосовно підготовчої роботи в конкретних виборчих округах, ЗМІ повідомляють, що в територіальному виборчому окрузі № 84, який охоплює місто Івано-Франківськ із населеними пунктами міської ради, створено 104 дільничні виборчі комісії, з них 17 – спеціальні, які працюватимуть у закладах закритого типу. Із запланованих на 2009 р. витрат на організацію виборів, тут освоєно вже близько 90 % від загальної суми. «Нас профінансували в повному об'ємі, – запевняє голова окружної виборчої комісії ТВО № 84 М. Кравченко. – Ми отримали всі кошти, і все, що було заплановано проплатити, ми – проплатили. Ми вже видаємо заробітну плату». Матеріально-технічна база місцевих виборчих комісій цілком задовольняє їхніх працівників. Проте, відзначає М. Кравченко, ускладнюють роботу численні випадки відмови членів дільничних виборчих комісій брати участь у роботі. Голова окружної виборчої комісії припускає, що часті відмови пов'язані зі складністю роботи і відсутністю необхідної підготовки членів виборчих комісій. Для підвищення їхнього фахового рівня проводяться спеціальні тренінги за участю представників ОБСЄ.

У Львові ж уже підготувалися до проведення виборів Президента України. Усі виборчі дільниці мають необхідну матеріально-технічну базу. Виборчі комісії належно укомплектовані, повідомляють для ЗМІ у прес-службі Львівської міської ради.

Голова Львівської обласної територіальної виборчої комісії Я. Любенко повідомив про те, що на Львівщині зараз перебувають дев'ять міжнародних спостерігачів. За його словами, це, зокрема, представники Росії та Казахстану. Вони зараз відвідують ОВК області та проводять навчання з представниками комісій. У день виборів їх кількість може зрости до 12 осіб. «Спостерігачі будуть прикріплені до конкретних районів», – додав він.

В Одесі мер міста Е. Гурвиц закликав жителів міста прийти на виборчі дільниці та проголосувати на виборах Президента України. Про це стало відомо під час засідання виконавчого комітету Одеської міської ради.

Голови районних адміністрацій Одеси повідомляли про рівень готовності до проведення виборів Президента України. Так, голова Малиновської районної адміністрації О. Сирота повідомив, що в держреєстр внесені 177 тис. 561 виборець станом на 11 січня поточного року. Всього в Малиновському районі будуть працювати 80 виборчих дільниць, з яких 74 звичайних та шість спеціальних. «Учасники повністю забезпечені всім необхідним, також є перевізний генератор на випадок вимкнення світла», – заявив О. Сирота.

За словами голови Приморської районної адміністрації С. Підгайного, у реєстр виборців в районі включено 176 тис. 72 особи. Виборчі дільниці забезпечені всіма необхідними технічними засобами. Всього в Приморському районі 97 виборчих дільниць: 16 спеціальних і 81 звичайна. Також, С. Підгайний повідомив, що в «Одесаобленерго» направлені адреси дільниць для забезпечення безперебійного електропостачання.

Голова Суворовської районної адміністрації І. Штогрин відзначив, що район повністю готовий до проведення президентських виборів. За його словами, із 191 тис. 107 виборців, внесених у списки, 1 тис. 630 осіб будуть голосувати на дому. «Багато уваги було приділено приватному сектору, де були складнощі», – додав голова Суворовської районної адміністрації. Він повідомив, що в його районі 81 виборча дільниця. Дільниці забезпечені всім необхідним.

Проте в деяких регіонах зафіксовано й складнощі у підготовці до виборів Президента України. Так, у Хмельницькому зникли гроші, призначені на проведення виборів. Про це повідомив голова окружної виборчої комісії В. Швед. «У нас на рахунку нуль гривень. Для того, щоб закінчити виборчу кампанію і провести перший тур президентських виборів 17 січня, нам необхідно 700 тис. грн», – заявив він. За словами В. Шведа, 30 грудня окружком одержав з Києва 820 тис. грн. Членам комісії встигли видати зарплату й оплатити поточні рахунки. А 2 січня виявилось, що 150 тис. грн, які залишилися, безслідно зникли.

Хоча вже в понеділок, 11 січня, В. Швед заявив, що гроші, які зникли з рахунків комісії, повернені до державного бюджету «як невикористаний

бюджетний ресурс». Водночас В. Швед висловив незгоду з таким рішенням, оскільки це, за його словами, порушує норми закону України «Про вибори Президента України».

«У статті 38 закону України “Про вибори Президента України” чітко сказано: «Окружна виборча комісія зобов’язана не пізніше, ніж у семиденний термін з дня офіційного оголошення результатів виборів Президента України повернути невикористані нею на підготовку й проведення виборів кошти державного бюджету України на рахунок Центральної виборчої комісії», – зазначив голова окружної виборчої комісії.

За його словами, потрібно також врахувати важливий нюанс: окружна комісія є спеціальним колегіальним органом, а не бюджетною установою. «Бюджетних кодексів для мене не існує – моє завдання полягає в тому, щоб якісно провести вибори», – зазначив В. Швед.

Він також розповів, що члени окружної комісії за власні кошти їздять у відрядження, наймають автомобілі для перевезення документів.

Деякі складнощі існують і в Херсонській області. Співробітники Головного управління Міністерства з надзвичайних ситуацій України в Херсонській області проводять масові перевірки протипожежного стану виборчих дільниць. У прес-службі Головного управління Міністерства з надзвичайних ситуацій України в Херсонській області повідомили, що в результаті перевірок уже призупинена та заборонена експлуатація трьох приміщень виборчих дільниць і 27 агрегатів, приладів опалення. Крім того, через порушення до адміністративної відповідальності вже притягнуті 76 посадовців.

Ще одним негативним моментом у процесі підготовки до президентських виборів є те, що Служба безпеки України зафіксувала в Донецькій і Луганській областях спроби підкупу членів дільничних виборчих комісій. Членам ДВК пропонували гроші в обмін на проведення ними роботи з визнання недійсними результатів голосування. Про це на брифінгу в Києві повідомив голова СБУ В. Наливайченко. При цьому він не уточнив, хто саме намагався підкупити членів комісій.

Також працівниками спецслужби виявлені дані про можливі невідповідності у Дніпропетровській, Одеській, Запорізькій, Донецькій, Луганській та Харківській областях у Державному реєстрі виборців.

В. Наливайченко зазначив, що йдеться про так званих «двійників» – осіб, які нещодавно були зняті з реєстрації і зареєстровані у зруйнованих будинках, будівлях, яким змінили назви, адреси тощо.

За наявними в СБУ даними, вказана електронна база містила інформацію майже на 10 тис. осіб і може бути використана для фальсифікацій.

Крім того, працівники СБУ виявили передумови для порушень виборчого законодавства у формуваннях Збройних сил України. Зокрема, у виборчих списках військових частин Повітряного командування в Одесі неточності становлять до 10 % (зняття з реєстрації, зміна прізвищ, неточності у вигляді невідповідності

декількох букв тощо), що може бути використано для видачі зайвих бюлетенів.

Як зазначив голова СБУ, для своєчасного виправлення цих недоліків поінформовано МВС.

Також СБУ попередила місцеві органи влади Івано-Франківської, Закарпатської, Чернівецької, Львівської областей про неприпустимість видачі виборчих бюлетенів осіб, які тимчасово перебувають за кордоном, іншим особам. Для цього у взаємодії з МВС взято на контроль кількість бюлетенів, які відправлені за кордон відповідно до цих консульських установ.

Крім того, за словами В. Наливайченка, у СБУ фіксують недоліки організації підготовки і проведення виборів. Зокрема, у Тернопільській, Дніпропетровській, Миколаївській, Херсонській, Хмельницькій областях недостатній або відсутній технічний захист інформації в приміщеннях виборчих комісій, у тому числі через відключення від зовнішньої системи електропостачання, відсутність кодових замків, охорони тощо.

В Івано-Франківській, Донецькій, Луганській, Хмельницькій областях виявлені факти неповного складу комісій, через що деякі з них тимчасово припинили свою роботу.

Також існує проблема з виділенням приміщень під виборчкоми в Дніпропетровській, Житомирській, Чернівецькій, Волинській областях через відсутність договорів оренди з власниками або у зв'язку з відсутністю коштів для укладення такої оренди.

Про всі ці виявлені факти поінформовані Центральна виборча комісія, органи внутрішніх справ, Генеральна прокуратура (*Огляд підготовлено за матеріалами таких джерел: Коломия. – 2010. – 11.01; ForUm. – 2010. – 11.01; Острів. – 2010. – 5.01; Об'єктивно. – 2010. – 11.01; Репортер. – 2010. – 11.01; УРА-Інформ. – 2010. – 11.01; Харківські новини. – 2010. – 11.01).*

ЗАКОНОДАВЧА ВЛАДА

Голова Верховної Ради В. Литвин вважає, що парламент не має бути заручником через невдоволення деяких кандидатів у Президенти щодо норм чинного закону про вибори глави держави.

Про це він заявив під час ефіру програми «Кращий кандидат» на телеканалі ICTV.

В. Литвин наголосив, що вся відповідальність за недолугість чинного закону про президентські вибори лежить виключно на В. Януковичу та Ю. Тимошенко, оскільки саме силами їхніх політичних сил ухвалювався відповідний закон. «У результаті їхньої змови вони перенесли рейдерську схему захоплення підприємств на захоплення посади Президента України», – заявив він.

В. Литвин переконаний, що ті проблеми, які сьогодні виникають у

виборчому процесі, є наслідком виключно домовленостей між Ю. Тимошенко та В. Януковичем. «От хай вони тепер між собою з'ясовують стосунки і не втягують у ці розбірки, як у нас інколи прийнято говорити, конструктивну частину Верховної Ради України», – сказав спікер (*Фундація «Відкрите суспільство» (deputat.org.ua)*). – 2010. – 11.01).

Голова Верховної Ради України В. Литвин пропонує не допустити приватизації пакета акцій, що належать державі у статутному фонді ЗАО «Одеська кіностудія».

Про це йдеться в проекті постанови «Про призупинення приватизації пакету акцій, що належать державі у статутному фонді Закритого акціонерного товариства “Одеська кіностудія”, підготованому В. Литвином для розгляду у парламенті. Документ має на меті збереження цілісного майнового комплексу кіностудії, а також недопущення його перепрофілювання.

Документом пропонується тимчасово, до прийняття закону про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення умов для відновлення українського кіномистецтва, призупинити приватизацію та заборонити внесення державою до статутних фондів господарських товариств усіх форм власності пакета акцій, що належить державі у статутному фонді ЗАО «Одеська кіностудія», а також передачу його під заставу.

Уряду пропонується у тримісячний термін з дня опублікування постанови розробити та внести на розгляд парламенту законопроект про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо забезпечення умов для відновлення українського кіномистецтва (*Сайт Верховної Ради України (portal.rada.gov.ua)*). – 2010. – 11.01).

На останньому пленарному тижні п'ятої сесії Голова Верховної Ради України В. Литвин має намір запропонувати парламенту розглянути ряд підготованих ним законодавчих ініціатив.

В. Литвин зазначив, що це, насамперед, проект постанови про проведення дострокових виборів Київського міського голови і Київської міської ради одночасно з місцевими виборами 30 травня.

«Переконаний, що підстав для цього більш ніж достатньо. Те, що відбувається в Києві, далі не може залишати байдужою жодну людину. До речі, це буде і перевірка, тест для парламентських фракцій і українських політиків», – сказав він.

В. Литвин також пропонуватиме парламенту розглянути проект постанови про зупинення продажу Одеської кіностудії.

Серед законодавчих ініціатив керівника парламенту – пропозиція ухвалити ряд рішень стосовно діяльності кредитних спілок «з огляду на те, що це та тема,

яка завтра може вибухнути».

Керівник парламенту також пропонуватиме народним депутатам подолати вето Президента України на закон, яким передбачається введення мораторію до 2012 р. на продаж земель сільськогосподарського призначення (*Сайт Верховної Ради України (portal.rada.gov.ua)*). – 2010. – 11.01).

Голова Верховної Ради України В. Литвин вважає, що між першим і другим туром президентських виборів є можливість ухвалити рішення про проведення виборів до парламенту за відкритими списками.

Відповідаючи на запитання журналістів у понеділок, 11 січня, у Києві, В. Литвин заявив, що політики мають реалізувати свої декларації. За його словами, принаймні чотири парламентські фракції «висловлюються за те, щоб повернути людям право обирати в цивілізованій спосіб своїх представників, як мінімум, щоб списки були відкритими».

«Краще пізно, аніж ніколи», – сказав В. Литвин, висловивши думку, що проведення такого голосування між першим і другим туром виборів стане «тестом» для парламентських фракцій. «Мінімум, що треба зараз зробити – прийняти закон, який скасовує вибори за закритими партійними списками, і в перехідних положеннях записати, що наступні вибори відбуватимуться в цивілізованій спосіб, і що цю норму можна змінити лише конституційною більшістю», – зазначив спікер парламенту (*Сайт Верховної Ради України (portal.rada.gov.ua)*). – 2010. – 11.01).

Парламент ухвалив ряд важливих законів, незважаючи на політичні протистояння протягом минулого року. Про це, підсумовуючи результати 2009 р., заявив перший заступник Голови Верховної Ради України О. Лавринович.

Серед найбільш значущих законів, ухвалених парламентом, що позитивно впливатимуть на життя людей, є закони соціального спрямування щодо підвищення мінімальної заробітної плати та мінімальної пенсії, захищеності інвалідів та дітей-сиріт та закон про вибори Президента.

«Якщо виходити із суспільної необхідності і суспільної потреби для кожного громадянина, серед важливих законів, зокрема, закон, який стосувався Конституційного Суду, закони, які стосувалися літакобудівної галузі. Але найважливіші ті закони, що стосуються підвищення соціальних стандартів, забезпечення заробітною платою, пенсіями, виплатами для сиріт та інвалідів», – наголосив О. Лавринович (*ИнтерМедиа консалтинг (www.intermedia.org.ua)*). – 2010. – 11.01).

Кандидат в Президенти України, Прем'єр-министр Ю. Тимошенко

использует административный ресурс для давления на средства массовой информации, заявляет председатель Комитета Верховной Рады по вопросам свободы слова и СМИ А. Герман (фракция Партии регионов).

«Выводы ОБСЕ в отношении присутствия кандидатов в Президенты в СМИ абсолютно правильны. Заявление БЮТ о том, что Ю. Тимошенко является лидером по упоминанию в СМИ, свидетельствует о том, что Ю. Тимошенко использует админресурс для давления на медиа, результатом чего стало ее тотальное засилье на всех телеканалах, радио, газетах и журналах», – сказала она.

По словам А. Герман, использование административного ресурса кандидатом от власти для предвыборных целей – это признак того, что власть не собирается проводить честные и прозрачные выборы в Украине.

Кроме того, депутат отметила, что к ней как к председателю профильного парламентского комитета поступило много жалоб о том, что, в частности, на одном из телеканалов во время трансляции концерта зрителям больше всего показывали не происходящее на сцене, а Ю. Тимошенко, сидящую в зрительном зале.

Ранее «Голос Америки» обнародовал отчет миссии наблюдателей ОБСЕ о том, что на основных украинских телеканалах нет баланса материалов о кандидатах в Президенты.

«Это противоречит главным принципам работы медиа и профессиональной этике журналистов – нарушение принципов честности, баланса и непредубежденности в новостях», – отмечают в ОБСЕ (*PRESIDENT.org.ua* (*president.org.ua*)). – 2010. – 11.01).

ВИКОНАВЧА ВЛАДА

11 січня в рамках робочої поїздки на Чернігівщину Президент В. Ющенко дав інтерв'ю Чернігівській ОДТРК.

Серед головних тем розмови – конституційна реформа, ситуація в газовій сфері, бюджетний процес, соціальна політика, перебіг виборчої кампанії.

Говорячи про ситуацію з неприйняттям Державного бюджету на 2010 р., Президент відзначив, що, очевидно, йдеться про безвідповідальну позицію уряду та його керівника. «Нам треба закінчувати з таким прем'єрством, таким Прем'єр-міністром, такою віртуальною диктаторською моделлю, коли країна залежить від того, з яким настроєм встає одна людина. Такого в країні ще не було», – сказав В. Ющенко (*Офіційне інтернет-представництво Президента України* (*www.president.gov.ua*)). – 2010. – 11.01).

У рамках робочої поїздки до Чернігівської області Президент України

В. Ющенко відвідав Чернігівське вище професійне училище побутового обслуговування. Глава держави ознайомився з матеріально-технічною базою навчального закладу, зокрема, оглянув навчально-практичний центр з організації зеленого туризму, виробничу майстерню з підготовки учнів за професією «демонстратор одягу та зачісок»; навчально-практичний центр сучасних швейних технологій та дизайну «Сапр», вишивальну майстерню тощо.

Під час спілкування з викладачами та учнями училища В. Ющенко високо оцінив навчально-технічну базу закладу та педагогічну роботу його колективу. Звертаючись до студентів, Президент висловив переконання, що в закладах такого типу вони отримують гідну фахову підготовку, яка забезпечить їм життєві успіхи. «Я щасливий з того, що бачу тут. Це правильна дорога, на якій тисячі дітей через отримання прикладної професії формують свою долю», – сказав Президент. В. Ющенко вкотре наголосив, що освіта є одним із перших пріоритетів Української держави. «Пріоритетом кожної нації, яка сьогодні виграє людську конкуренцію, є освіта», – сказав Президент.

Глава держави передав керівництву училища документи на отримання трьох комп'ютерів та українські книжки (**Офіційне інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2010. – 11.01**).

На Чернігівщині Президент України В. Ющенко ознайомився з роботою обласного Центру медико-соціальної реабілітації дітей-інвалідів. Глава держави оглянув лікувально-реабілітаційне відділення, відділення соціальної реабілітації (комп'ютерний кабінет, швейну майстерню) та зал лікувальної хореографії. В. Ющенко поспілкувався з педагогами і медиками Центру, а також батьками дітей, які проходять реабілітацію в закладі.

Президент запевнив, що турбота про дітей-інвалідів – одна з важливих складових державної соціальної політики. «Перед нами свята справа – ми говоримо про наших дітей, і ви не одинокі у своїй роботі», – сказав глава держави під час спілкування. В. Ющенко подякував персоналу Центру за роботу та відзначив успішність його діяльності, а також привітав із Новорічними та Різдвяними святами. Від глави держави закладу було передано в подарунок телевізор, телепроектор, солодощі для дітей тощо (**Офіційне Інтернет-представництво Президента України (www.president.gov.ua). – 2010. – 11.01**).

Президент України В. Ющенко допускає, що бюджет на 2010 г. не будет принят в первом квартале текущего года.

«Такой ситуации у нас еще не было. Страна не будет готова принять бюджет не только в январе, она не будет готова принять его в феврале, не будет готова принять его и в марте», – сказал Президент.

Он вновь отметил, что закон о повышении социальных стандартов не

выполняется из-за непринятия бюджета.

В. Ющенко подчеркнул, что придет время, и Украина получит «ответственного Премьер-министра, который в состоянии сформировать бюджет страны». Тогда, по словам Президента, необходимые выплаты по пенсиям и зарплатам будут выплачены (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua)*. – 2010. – 12.01).

Президент Украины В. Ющенко призывает «не делать трагедии» из избрания Л. Черновецкого мэром Киева. Об этом глава государства заявил в интервью радио «Свобода», отвечая на вопрос, готов ли он инициировать отставку Л. Черновецкого ради получения дополнительных голосов избирателей на президентских выборах.

При этом В. Ющенко подчеркнул, что «нужно быть не населением, а гражданами, и отвечать за свой выбор».

По словам Президента, Л. Черновецкий был избран большинством голосов киевлян, а вопрос отставки мэра Киева не относится к компетенции главы государства.

Вместе с тем В. Ющенко отметил, что ему можно было ставить подобный вопрос лишь в том случае, если бы Л. Черновецкий пришел к власти в Киеве благодаря фальсификациям, и тогда можно было бы апеллировать к главе государства, что он не смог гарантировать честные и демократические выборы (*УРА-Информ (ura-inform.com)*. – 2010. – 12.01).

Президент Украины В. Ющенко считает, что НАК «Нефтегаз Украины» – единственная убыточная нефтегазовая компания в мире. Об этом он сказал во время встречи с общественностью в рамках его рабочей поездки в Черкасскую область.

«Вы видели в мире, на любом континенте, газовую или нефтяную компанию, которая была бы убыточной? “Газпром” убыточен? В Польше нефтегазовая компания убыточна, или в Венесуэле, на Барбадосе, в Антарктиде, в Арктике, Норвегии или Австрии? Вы видите лишь одну нефтегазовую компанию убыточную – это компания Ю. Тимошенко – НАК “Нефтегаз”, имеющий 33 млрд убытков», – сказал Президент (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua)*. – 2010. – 11.01).

Если Украина и в дальнейшем будет платить за газ из национальных валютных резервов, то через полгода ее можно будет объявлять банкротом. Об этом заявил Президент Украины В. Ющенко в Умани во время общения с жителями Черкасской области. По словам В. Ющенко, Украина заплатила за

потребленный в декабре газ за счет валютных резервов Национального банка. В. Ющенко отметил, что был вынужден обратиться с соответствующей просьбой к правлению НБУ из-за непродуманной политики правительства: «Я принял решение обратиться к НБУ в связи с тем, что Ю. Тимошенко с коммунального сектора собрала 3 % платежей – завалила расчеты за газ, в связи с тем, что средства, которые пришли на счета НАК “Нефтегаз”, пошли на выплату пенсий – потому что она довела бюджет до ручки». При этом глава государства отметил, что это первый случай в истории независимости, когда Украина рассчитывается за газ из национальных резервов. «Такого не было в нашей истории, чтобы валютные резервы были использованы на расчеты за газ – это трагедия. Потому что так мы можем прожить на валютные запасы полгода, и тогда можно объявлять страну банкротом», – сказал В. Ющенко. Президент выразил мнение, что это является целенаправленной политикой Премьера, которая осуществляется в обмен на поддержку Кремля в ходе президентской кампании в Украине. В частности, такая политика, по мнению главы государства, ведет к потере газотранспортной системы Украины (*Вовремя.info (www.vovremya.info)*. – 2010. – 10.01).

Президент Украины В. Ющенко считает основной своей задачей после победы на президентских выборах стабилизацию работы парламента и приведение его деятельности в конституционные нормы. Об этом Президент сказал в ходе встречи с жителями Черкасской области в Умани.

«Очевидно, после завершения президентских выборов возникает другая задача наряду с конституционной реформой – это стабилизация работы парламента и приведение ее к конституционным нормам», – отметил он.

Президент подчеркнул, что стабилизировать работу Верховной Рады можно будет или через новые выборы, или через формирование новой коалиции. «Как это будет происходить: или через формирование новой коалиции, или через новые выборы, покажет время», – добавил глава государства. Он также выразил уверенность, что ответ на данный вопрос будет найден.

В. Ющенко отметил, что его отношения с парламентом, когда он вновь станет президентом, будут базироваться «исключительно на Конституции» (*Версии.com (www.versii.com)*. – 2010. – 11.01).

Прем’єр-міністр України Ю. Тимошенко перебуває з робочою поїздкою у Волинській області.

Під час поїздки Ю. Тимошенко візьме участь у нараді з питань регіональної політики, розвитку територій та міжбюджетних відносин з представниками сільських та селищних рад Волинської, Рівненської, Житомирської, Львівської та Тернопільської областей.

Крім того, перебуваючи на Волині, Прем’єр-міністр візьме участь у

підписанні угоди щодо регіонального розвитку Волинської області між Кабінетом Міністрів України та Волинською обласною радою.

Також Ю. Тимошенко планує відвідати Зимненський Свято-Успенський Святогірський ставропігійний жіночий монастир Української православної церкви (*Урядовий Портал (www.kmi.gov.ua)*). – 2010. – 12.01).

Прем'єр-міністр Ю. Тимошенко вважає, що після президентських виборів долар в Україні буде коштувати 6 грн. Об этом она заявила во время эфира на ТК «Визит» в Кременчуге Полтавской области. «Вся экономическая и финансовая система говорит о том, что гривня сегодня не может стоить дешевле, чем 6 с копейками гривень за доллар. И это будет сделано через 2–3 месяца после выборов, так как курс 8 (грн) – это еще одна технология, чтобы люди стали бедными. Только Украина, а вернее Нацбанк, на 64 % удешевил гривню. Это так они борются с конкурентами. Гривня будет крепнуть и до 6 с копейками дойдет. Может 6,50, может 6,30», – сказала Ю. Тимошенко. Она также объяснила, что сегодня нет ни кризисных, ни финансовых, ни экономических причин для роста курса доллара. По ее словам, в случае победы на выборах Президента она внесет в парламент кандидатуру на должность главы НБУ. «Таким образом все искусственные препятствия, которые удерживают гривню в «болезненном» состоянии, будут сняты», – считает Прем'єр-міністр (*Вовремя.info (www.vovremya.info)*). – 2010. – 10.01).

Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко вважає, що Україна спроможна самостійно забезпечити себе нафтою і газом. Об этом она заявила на совещании в Кременчуге Полтавской области. «У нашей страны есть колоссальные ресурсы и потенциал, потому что мы себя можем самостоятельно как минимум обеспечить нефтью и газом в полном объеме. Для этого нам нужно сделать только одну важную вещь – разработать стратегические месторождения, которые находятся в шельфе Черного моря. У нас там такие рельефы почв, что мы можем из половины мира перекачать в Украину нефти и газа. Поэтому вокруг шельфов Черного моря идет такая драка в мире – кому они будут принадлежать. Они сегодня принадлежат нам», – заявила Прем'єр (*Вовремя.info (www.vovremya.info)*). – 2010. – 10.01).

За час роботи уряду зарплату атомників підвищено на 47 %, а у 2010 р. буде збільшено ще на 30 %. Про це Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко повідомила сьогодні під час Всеукраїнської наради з питань розвитку ядерно-промислового комплексу України, що відбулася в Енергодарі Запорізької області.

«Ми запланували в 2010 р. приблизно на 30 % збільшити середні заробітні

плати, але це без додаткових дотацій, тому що персонал, який є висококваліфікованим і який має спеціальні навички, має отримувати окремі дотації», – наголосила Ю. Тимошенко.

Прем'єр-міністр зазначила, що на сьогодні необхідно розробити таку соціальну політику, при якій висококваліфіковані кадри галузі не від'їжджатимуть працювати до інших країн, зокрема, до Росії, а залишатимуться в Україні. «Вони потрібні зараз всьому світу, але в першу чергу вони потрібні Україні», – зазначила Ю. Тимошенко (*Урядовий Портал (www.kmi.gov.ua)*. – 2010. – 12.01).

Газотранспортная система Украины (ГТС) и в дальнейшем будет оставаться в государственной собственности. Об этом заявила Премьер-министр Украины Ю. Тимошенко.

Как сообщает Управление по связям со СМИ Секретариата КМУ, в частности, Ю. Тимошенко отметила: «Пока я во власти, или в оппозиции, пока я жива, я не допущу, чтобы кто-то посягал на газотранспортную систему, которая является нашим оружием в укреплении нашей независимости – политической и энергетической».

При этом глава правительства напомнила, что еще, будучи в оппозиции, добилась принятия закона, который защищает украинскую газотранспортную систему, запрещает ее приватизировать, передавать в аренду и т. д. Кроме того, Ю. Тимошенко напомнила, что в свое время смогла убрать с газового рынка такие коррупционные предприятия, как «Росукрэнерго».

«Сегодня ГТС на 100 % государственная и я убрала из газотранспортной системы все эти раковые опухоли, которые были внедрены в том числе и сегодняшними кандидатами в Президенты, это, в частности, «Росукрэнерго». Сегодня у нас есть собственность, есть путь к энергетической независимости Украины, и мы его будем укреплять», – подытожила Премьер (*ПАРЛАМЕНТ: Украинский политический tabloid (www.parlamentua.com)*. – 2010. – 11.01).

Премьер-министр Украины, кандидат на пост Президента Ю. Тимошенко 10 января обжаловала в Высшем административном суде Украины решение Киевского апелляционного административного суда о возможности избирателей голосовать на дому без предоставления подтверждающих документов. Об этом сообщил официальный сайт Ю. Тимошенко, ссылаясь на уполномоченного представителя Ю. Тимошенко в ЦИК с правом совещательного голоса В. Пилипенко. «В соответствии с законодательством, суд должен на протяжении двух дней рассмотреть жалобу Ю. Тимошенко, которая была подана вчера, 10 января», – проинформировал В. Пилипенко (*Версии.com (www.versii.com)*. – 2010. – 11.01).

Премьер-министр Украины Ю. Тимошенко уверена, что после выборов Президента Украины будет принят такой бюджет, при котором большая часть средств останется на местах, а не будет отдаваться «наверх».

Об этом она заявила в Кременчуге во время эфира телекомпании «Визит».

По ее словам, такой Бюджетный кодекс разработан еще в сентябре 2009 г., но его принятие блокируется Верховной Радой, где «минимум 10 парламентариев являются кандидатами в Президенты».

«При любых обстоятельствах после президентских выборов будет принят такой бюджет, который оставляет деньги там, где человек живет – в селе, в городе. Я убеждена, что новый Президент именно так и будет действовать», – сказала Ю. Тимошенко (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua)*). – 2010. – 11.01).

На протяжении января – марта 2010 г. сельским и районным больницам будет передано свыше 3 тыс. автомобилей скорой помощи, закупленных в рамках реализации государственной программы поддержки сельской медицины. Об этом заявила Премьер-министр Украины Ю. Тимошенко.

«Сегодня в стране не хватает 3,5 тыс. автомобилей скорой помощи и до 1 тыс. реанимобилей, чтобы обеспечить полностью всю страну. Это необходимо, и мы это сделаем – закроем эту нехватку. Сейчас передаем тысячу автомобилей и еще две тысячи автомобилей до конца I квартала 2010 г.», – цитирует Ю. Тимошенко ее официальный сайт. По ее словам, часть автомобилей закуплена в Австрии (*ПАРЛАМЕНТ: Украинский политический tabloid (www.parlamentua.com)*). – 2010. – 11.01).

Премьер-министр Украины Ю. Тимошенко пообещала после окончания экономического кризиса сделать так, чтобы пенсия была не ниже 60 % средней заработной платы. Об этом она сообщила в эфире одного из украинских каналов.

«В мире человек получает пенсию не менее 60 % от средней заработной платы. В Украине за 18 лет эта сумма составляет только 40 %. После завершения кризиса мы также это дело будем доводить и будем делать так, чтобы пенсия была не ниже 60 % средней заработной платы», – подчеркнула Ю. Тимошенко (*ПАРЛАМЕНТ: Украинский политический tabloid (www.parlamentua.com)*). – 2010. – 11.01).

С 1 января 2010 г. для учителей, директоров, завучей, работающих в средних школах, интернатах, техникумах, будет на 20 % увеличена зарплата. Об этом в эфире одного из украинских телеканалов сообщила Премьер-министр

Украины Ю. Тимошенко.

По ее словам это те ключевые направления в жизни страны, где должна быть создана система защиты и поддержки людей, которые в ней работают и которая будет достойна Украины как европейского государства (**ПАРЛАМЕНТ: Украинский политический tabloid (www.parlamentua.com). – 2010. – 11.01).**

В Україні створено державний резерв ядерного палива на 2 млрд грн. Про це Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко повідомила під час Всеукраїнської наради з питань розвитку ядерно-промислового комплексу України в Енергодарі Запорізької області.

«Ми вперше створили державний резерв ядерного палива і це досить великий об'єм, який досягає 2 млрд грн. Це річний запас, необхідний для країни», – наголосила Ю. Тимошенко.

За словами Прем'єр-міністра, такий об'єм дає змогу виготовляти власне ядерне паливо (**Урядовий Портал (www.kmi.gov.ua). – 2010. – 11.01).**

Прем'єр-міністр України Ю. Тимошенко заявляє, що до 2015 р. буде завершено будівництво третього та четвертого енергоблоків Хмельницької атомної електростанції. Про це глава уряду повідомила під час Всеукраїнської наради з питань розвитку ядерно-промислового комплексу України в Енергодарі Запорізької області.

«Як мінімум два енергоблоки Хмельницької АЕС нам з вами необхідно добудувати не пізніше завершення тієї п'ятирічки, яку ми починаємо», – наголосила Ю. Тимошенко, додавши, що вже завершується розробка проекту будови.

Прем'єр-міністр запевнила, що будівництво блоків Хмельницької АЕС є стратегічним пріоритетом для України, саме тому уряд максимально сприятиме вирішенню усіх фінансових і організаційних питань для будівництва енергоблоків.

Ю. Тимошенко зазначила, що будівництво цих блоків сприятиме зміцненню енергетичної незалежності країни, що є пріоритетним завданням для уряду (**Урядовий Портал (www.kmi.gov.ua). – 2010. – 11.01).**

Соглашение об ассоциации между Украиной и Евросоюзом может быть подписано во второй половине 2010 г. Об этом заявил министр иностранных дел П. Порошенко.

«Осталась очень кропотливая, наиболее сложная часть – это соглашение об углубленной и всеобъемлющей зоне свободной торговли», – сообщил глава МИД Украины.

Среди базовых условий для подписания такого соглашения он назвал

унифікацію процедур стандартизації, унифікацію вимог фітосанітарного, ветеринарного, санітарно-епідеміологічного контролю, прозорість надання державної допомоги і т. п. «Це питання відповідності внутрішнього законодавства, наявності політичної волі в українському парламенті і в українському уряді», – сказав П. Порошенко. Він сказав, що немає ніяких технічних перешкодок для підписання угоди.

В той же час він підкреслює, що дуже важливо, щоб на рівні Міністерства, МВД були розроблені документи, які дозволять Україні вже в 2010 р. підписати угоду про дорожню карту безвізового діалогу з Євросоюзом (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua). – 2010. – 11.01*).

В Секретаріаті Президента України В. Ющенко не виключають дефолт НАК «Нефтегаз України». Таке заявлення зробив в ході брифінгу представник Президента по міжнародним питанням енергетичної безпеки Б. Соколовський.

«Дефолт, к найбільшому шкоді, «Нефтегазу» дійсно загрожує... Дуже часто український уряд, а саме – керівництво Кабінету Міністрів, заявляє, що такої проблеми немає, заверяє, що в сховищах знаходиться 3 млрд куб. м газу, які були куплені за кредитні кошти. Але щоб розрахуватися по кредитах, потрібно продати як мінімум половину цього газу, піднявши його з сховищ. Якщо йти по цій схемі, то природно, можна розрахуватися по кредитах. Однак для цього потрібно продати цей газ, як мінімум», – сказав Б. Соколовський (*Четверта Влада (www.4vlada.net). – 2010. – 11.01*).

ПОЛІТИКА

Громадське віче на підтримку кандидата в Президенти В. Ющенко провели старійшини Тернопільської міської організації Народного руху України, повідомляє офіційний сайт В. Ющенко.

«Старійшини Тернопільської міської організації НРУ відмежовуються від позиції Центрального проводу та керівництва Тернопільської крайової організації НРУ і закликають усіх людей доброї волі підтримати на виборах Президента В. Ющенко», – зазначила координатор Ради старійшин міської організації Руху Л. Копач.

За її словами, на даний час Центральний провід НРУ та керівництво Тернопільської крайової організації підтримують кандидата в Президенти від БЮТ Ю. Тимошенко, що суперечить заяві конференції, оскільки ідеологія БЮТ

суперечить ідеології Руху, і закликають підтримати кандидатуру В. Ющенка.

«Незважаючи на його помилки, він співрозмірний постаті І. Мазепи, що підтверджують його теперішні наміри та дії, його непохитна позиція в складний для України час... Він послідовно захищає національні інтереси, нашу свободу і незалежність, протистоїть зовнішнім чинникам у їх прагненні перетворити Україну на новітню колонію», – ідеться в заяві тернопільських старійшин Руху (*ИнтерМедиа консалтинг (www.intermedia.org.ua)*). – 2010. – 11.01).

Заместитель лидера Партии регионов С. Левочкин считает заявление Премьер-министра Украины Ю. Тимошенко о том, что курс гривни в этом году составит около 6 грн/долл., проявлением «либо безграмотности, либо попыткой обмануть избирателей». «Говорить об укреплении курса гривни нет никаких оснований», – цитирует пресс-служба партии слова С. Левочкина.

Он также отметил, что международные валютные резервы Национального банка сократились на 13,5 % и упали до отметки 27,3 млрд долл., а сальдо платежного баланса составило минус 13 млрд долл. «Кроме того, благодаря провальной политике правительства Ю. Тимошенко в сфере госдолга Украина в этом году должна выплатить кредиторам около 56 млрд грн, то есть на это уйдет почти каждая пятая бюджетная гривня», – добавил он (*Версии.com (www.versii.com)*). – 2010. – 11.01).

Н. Азаров заявил, что из-за политики правительства Украина вплотную приблизилась к дефолту.

«На международной арене мы утратили доверие инвесторов, инвестиции в Украину стали сворачиваться. Как следствие, наша страна вплотную приблизилась к дефолту», – отметил он, сообщает пресс-служба «регионалов».

«Вместо инвестиционного прорыва мы имеем падение прямых иностранных инвестиций в 2,3 раза, а такие госпредприятия, как «Нефтегаз» и «Укрзалізниця», оказались в технических дефолтах», – подчеркнул Н. Азаров.

Также «регионал» заявил, что Украина потеряла шестую часть ВВП и четверть промышленной мощности.

По его словам, «следствием искусственного нагнетания ажиотажных колебаний валюты и провальной бюджетной политики стало обесценивание гривни».

«За счет жизненно необходимых средств организуются всевозможные развлекательные мероприятия, производство никому не понятной топливной щепки, сооружаются дорогие памятники жертвам Голодомора», – подчеркнул Н. Азаров.

Кроме того, «регионал» отметил, что Украина «начала стремительно сползать в долговую яму» (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua)*). – 2010. – 11.01).

Найбільшою загрозою для проведення легітимних виборів народний депутат, представник В. Ющенко у ЦВК А. Парубій вважає закон про вибори, за який проголосували БЮТ і ПР.

За його словами, основні зауваження стосуються норм про внесення змін у списки виборців у день виборів, голосування на дому, заборони присутності вітчизняних спостерігачів від громадських організацій на виборчих дільницях.

«В. Ющенко неодноразово застерігав дві найбільші фракції проти прийняття цього закону – вносив зміни і свій варіант закону для того, щоб унеможливити фальсифікації під час виборів, – відзначив А. Парубій. – На жаль, БЮТ і ПР лишилися байдужими до тих пропозицій заради своїх планів, які вони проводять напередодні виборів».

Він переконаний, що суспільство, правоохоронні органи, спостерігачі повинні бути пильними, адже тільки їх позиція може унеможливити фальсифікації під час виборів.

«Президент України використає весь свій вплив, щоб не дозволити під час виборів провести фальсифікації будь-кому з кандидатів у Президенти», – підкреслив політик (*Фундація «Відкрите суспільство» (deputat.org.ua). – 2010. – 12.01).*

Лидер Партии регионов В. Янукович считает, что вопрос энергетического баланса Украина способна закрыть самостоятельно путем замещения дорогого российского газа углем и увеличивая объемы добычи собственного газа.

В ходе посещения ОАО «МК «Азовсталь» (Мариуполь) В. Янукович отметил, что один из вопросов, который требует оперативного решения, заключается в том, что Украина, имея такие энергетические возможности, покупает сегодня «такой дорогой и в таких больших объемах природный газ».

По словам лидера Партии регионов, Украина имеет огромные запасы угля. «Этих запасов нам хватит на сотни лет. Это дает нам возможность создать хороший топливно-энергетический баланс. Но этот баланс достижим лишь тогда, когда мы будем строить новые шахты и правильно эксплуатировать уже существующие. Здесь нужно, прежде всего, вовремя проводить проходческие работы, вот тогда будет и перспектива развития этих шахт», – отметил лидер Партии регионов (*Версии.com (www.versii.com). – 2010. – 11.01).*

Во вторник, 12 января, в 15.00 в Киеве состоится пресс-конференция представителей парламентских политических партий на тему: «О необходимости объединения национально-демократических сил Украины».

Предполагается, что в ней примут участие: Ю. Кармазин – народный депутат Украины, Партия защитников Отчизны; Н. Катеринчук – народный депутат Украины, Европейская партия Украины; Ю. Луценко – лидер «Народной самообороны»; С. Соболев – народный депутат Украины, партия «Реформы и порядок», В. Стретович – народный депутат Украины, партия «Христианско-демократический союз»; Б. Тарасюк – народный депутат Украины, Народный рух Украины; Н. Томенко – народный депутат Украины, партия ВО «Батьківщина»; Е. Шустик – народный депутат Украины, Украинская социал-демократическая партия (*Четверта Влада (www.4vlada.net)*. – 2010. – 11.01).

В Киеве открылся съезд объединения «Против всех!», который позиционирует себя как «первый объединительный съезд реальных протестных сил» (ИнтерМедиа консалтинг (www.intermedia.org.ua). – 2010. – 12.01).

ЕКОНОМІКА

Фонд госимущества Украины (ФГИУ) объявил конкурс по продаже 100 % акций ОАО «Авиакомпания «Национальные авиалинии Украины» (НАУ). Начальная стоимость составляет 19,15 млн грн. Условиями конкурса являются погашение 6,64 млн грн просроченной задолженности предприятия перед бюджетом в течение года и недопущение появления новой, уменьшение дебиторской задолженности и обеспечение безубыточной деятельности компании. Конкурс по продаже акций НАУ состоится 30 декабря. НАУ основаны в 1998 г. на базе киевского авиапредприятия «Авиалинии Украины». С 2001 г. авиакомпания не выполняет полеты.

По итогам девяти месяцев 2009 г. дебиторская задолженность составляет 2,36 млн грн, кредиторская – 20,79 млн грн, стоимость активов – 7,71 млн грн. На балансе компании – два объекта недвижимости, в частности жилой дом на улице Городецкого в Киеве. С 1999 г. Фонд госимущества Украины несколько раз пытался продать НАУ, но на актив не нашлось покупателей (*Четверта Влада (www.4vlada.net)*. – 2010. – 12.01).

Группа российских инвесторов во главе с бывшим акционером Evraz А. Катуниным приобрела контрольный пакет акций украинской металлургической корпорации «Индустриальный союз Донбасса» (ИСД). По данным источников, близких к сделке, конечными покупателями компании станут акционеры российских «Металлоинвеста» и Evraz, которые ранее уже

предпринимали попытки поглотить ИСД. Аналитики считают сделку выгодной для покупателей: скорее всего, украинский актив, обремененный существенным долгом, достался россиянам с дисконтом (*Гуляй-Поле (www.politua.su)*). – 2010. – 11.01).

Национальный банк Украины разрешил коммерческим банкам подавать информацию о негативно классифицируемых активах и информацию о кредитных операциях по состоянию на 1 января 2010 г. до 22 января. Об этом говорится в письме НБУ №47-412/34 от 5 января.

«Срок подачи информации о кредитных операциях и негативно классифицируемых активах по состоянию на 01.01.2010 продляется до 22.01.2010», – говорится в письме.

Такое решение НБУ объясняет переносом срока подачи банками статистической отчетности в период завершения отчетного 2009 г. (*Перший Діловий канал (www.fbc.net.ua)*). – 2010. – 11.01).

Европейская комиссия в 2009 г. исключила три украинские авиакомпания из «черного списка», позволив им полеты в страны Европейского Союза. Об этом говорится в сообщении пресс-службы Министерства транспорта и связи.

Были исключены из списка компании – «Воларе», «Украинская авиационно-транспортная компания» (УАТК) и «Мотор Січ». Кроме того, четвертой авиакомпания – «Украинские средиземноморские авиалинии» разрешено летать в Европу на одном самолете из ее парка (*Версии.com (www.versii.com)*). – 2010. – 11.01).

Из-за неплатежей населения и ТКЭ в 2010 г. НАК «Нефтегаз Украины» будет вынужден увеличить свою кредиторскую задолженность еще на 4 млрд долл, до рекордной за все время существования компании суммы – 11 млрд долл. Эксперты считают такой размер задолженности при прогнозируемой выручке критичным для компании, что может отразиться на ее возможности привлекать заемные средства (*NEWSru.ua (rus.newsru.ua)*). – 2010. – 12.01).

После президентских выборов можно ожидать девальвацию гривни. Такое мнение во время пресс-конференции высказал экономический эксперт Б. Кушнирук.

«Независимо от того, кто придет к власти, нас ожидает падение гривни. При этом, если к власти придет Партия регионов, то такое развитие событий

ускорится, потому что их бизнес ориентирован на экспорт – это металлургия, химия», – считает Б. Кушнирук.

Эксперт напомнил, что Международный валютный фонд пока не предоставляет кредиты для Украины, резервы правительства исчерпаны, и оно больше не имеет возможности выполнять свои обязательства. «Нет другого способа выполнить правительственные обязательства, как включать печатный станок», – считает Б. Кушнирук. Кроме того, у правительства есть внешние обязательства, напомнил он, в том числе обязательства по оплате купленного газа, а также внутренние – выполнение социальных гарантий, в частности выплата пенсий.

Б. Кушнирук также отметил, что досрочные парламентские выборы в лучшем случае смогут пройти в Украине летом или осенью 2010 г., и до этого времени будет продолжаться политическая борьба в стране. Кроме того, не будут проводиться нужные экономические реформы. Тем временем, по его словам, западные эксперты уже прогнозируют вторую волну кризиса в странах Западной Европы (*PRESIDENT.org.ua (president.org.ua). – 2010. – 12.01*).